

2024

Terminologická práce a nauka o terminologii – Slovník

ČSN
ISO 1087

01 0501

Terminology work and terminology science – Vocabulary

Travail terminologique et science de la terminologie – Vocabulaire

Tato norma je českou verzí mezinárodní normy ISO 1087:2019. Překlad byl zajištěn Českou agenturou pro standardizaci. Má stejný status jako oficiální verze.

This standard is the Czech version of the International Standard ISO 1087:2019. It was translated by the Czech Standardization Agency. It has the same status as the official version.

Nahrazení předchozích norem

Touto normou se nahrazuje ČSN ISO 1087-1 (01 0501) z prosince 2002.

Národní předmluva

Změny proti předchozí normě

Změny proti předchozí normě jsou uvedeny v předmluvě.

Souvisící ČSN

ČSN ISO 690:2022 (01 0197) Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů

ČSN ISO 704:2024 (01 0505) Terminologická práce – Principy a metody

ČSN ISO 3864 (soubor) (01 8011) Grafické značky – Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky

ČSN ISO 3864-1:2012 (01 8011) Grafické značky – Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky – Část 1:

Zásady navrhování bezpečnostních značek a bezpečnostního značení

ČSN ISO 10241-1:2017 (01 0500) Terminologická hesla v technických normách – Část 1: Obecné požadavky a příklady zpracování

Vysvětlivky k textu této normy

Čeština představuje zcela jiný typ jazyka než angličtina, která byla zdrojovým jazykem pro tento překlad. Zatímco čeština patří do skupiny jazyků slovanských, jejichž charakteristickým rysem je flexe a derivace, angličtina je představitelem jazyků germánských, které se vyznačují vývojovou tendencí analytickou. Tato situace se vedle určitých rozdílů pojmoslovných a terminologických projevuje především v uváděných příkladech.

Vzhledem k jazykové specifice a k tomu, že si některé popisované jevy plně neodpovídají, se v zájmu konzistentnosti výkladů ponechávají příklady v angličtině a v závorkách se pak uvádí český překlad, který nemusí být pro daný heslový pojem/termín ilustrativní (viz např. 3.4.8, kde české ekvivalenty nejsou kompozitními termíny, ale pouze překladem kompozitních termínů anglických). Pro ilustraci heslového termínu jsou vždy relevantní příklady uváděné v angličtině. Pro lepší orientaci v uváděné problematice odkazujeme na aktuální jazykové příručky češtiny.

Termíny a jejich definice uváděné v této normě se váží k metajazyku v oblasti normalizace terminologie; v jiných oblastech mohou mít jiný nebo posunutý význam, popř. mohou nést i významy další. Tato norma sama o sobě proto nemůže nahrazovat komplexní lingvisticko-terminologický výklad.

Upozornění na národní poznámky

Do této normy byly k termínům 3.6.1 a 3.7.6 doplněny národní poznámky.

ICS 01.020; 01.040.01

Obsah

Strana

Předmluva.....	4
Úvod.....	5
1..... Předmět normy.....	6
2..... Citované dokumenty.....	6
3..... Termíny a definice.....	6
3.1..... Realita a jazyk.....	6
3.2..... Pojmy.....	7
3.3..... Definice.....	11
3.4..... Označení.....	11
3.5..... Činnosti souvisící s terminologickou prací.....	17
3.6..... Terminologické údaje.....	

.....	18
3.7..... Terminologické	
zdroje.....	.....
.....	19
3.8..... Zpracování přirozeného	
jazyka.....	 21
Příloha A (informativní) Pojmové diagramy a pojmové	
modely.....	 22
Bibliografie.....	.....
.....	36
Abecední	
rejstřík.....	.....
.....	37

DOKUMENT CHRÁNĚNÝ COPYRIGHTEM

© ISO 2019

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být, není-li specifikováno jinak nebo nepožaduje-li se to v souvislosti s její implementací, reprodukována nebo používána v jakékoliv formě nebo jakýmkoliv způsobem, elektronickým ani mechanickým, včetně pořizování fotokopii nebo zveřejňování na internetu nebo intranetu, bez předchozího písemného souhlasu. O souhlas lze požádat buď ISO na níže uvedené adrese, nebo členskou organizaci ISO v zemi žadatele.

ISO copyright office

CP 401 · Ch. de Blandonnet 8

CH-1214 Vernier, Geneva

Tel.: + 41 22 749 01 11

Fax: +41 22 749 09 47

E-mail: copyright@iso.org

Web: www.iso.org

Publikováno ve Švýcarsku

Předmluva

ISO (Mezinárodní organizace pro normalizaci) je celosvětová federace národních normalizačních orgánů (členů ISO). Mezinárodní normy obvykle vypracovávají technické komise ISO. Každý člen ISO, který se zajímá o předmět, pro který byla vytvořena technická komise, má právo být v této technické komisi zastoupen. Práce se zúčastňují také vládní i nevládní mezinárodní organizace, s nimiž ISO navázala pracovní styk. ISO úzce spolupracuje s Mezinárodní elektrotechnickou komisí (IEC) ve všech záležitostech normalizace v elektrotechnice.

Postupy použité při tvorbě tohoto dokumentu a postupy určené pro jeho další udržování jsou popsány ve Směrnících ISO/IEC, Část 1. Zejména se má věnovat pozornost rozdílným schvalovacím kritériím potřebným pro různé druhy dokumentů ISO. Tento dokument byl vypracován v souladu s redakčními pravidly uvedenými ve Směrnících ISO/IEC, Část 2 (viz www.iso.org/directives).

Upozorňuje se na možnost, že některé prvky tohoto dokumentu mohou být předmětem patentových práv. ISO nelze činit odpovědnou za identifikaci jakéhokoliv nebo všech patentových práv. Podrobnosti o jakýchkoliv patentových právech identifikovaných během přípravy tohoto dokumentu budou uvedeny v úvodu a/nebo v seznamu patentových prohlášení obdržných ISO (viz www.iso.org/patents).

Jakýkoliv obchodní název použitý v tomto dokumentu se uvádí jako informace pro usnadnění práce uživatelů a neznamena schválení.

Vysvětlení nezávazného charakteru technických norem, významu specifických termínů a výrazů ISO, které se vztahují k posuzování shody, jakož i informace o tom, jak ISO dodržuje principy Světové obchodní organizace (WTO) týkající se technických překážek obchodu (TBT), jsou uvedeny na tomto odkazu URL: www.iso.org/iso/foreword.html.

Tento dokument vypracovala technická komise ISO/TC 37 *Jazyk a terminologie*, subkomise SC 1 *Principy a metody*.

Tento dokument zrušuje a nahrazuje ISO 1087-1:2000, která byla technicky zrevidována.

Hlavní změny ve srovnání s předchozím vydáním jsou:

- většina terminologických hesel byla zrevidována tak, aby odrážela současný stav techniky;
- byla začleněna některá terminologická hesla z předchozí ISO 1087-2:2000 (zrušena).

Jakákoliv zpětná vazba nebo otázky týkající se tohoto dokumentu mají být adresovány národnímu normalizačnímu orgánu uživatele. Úplný seznam těchto orgánů lze nalézt na adrese www.iso.org/members.html.

Úvod

Hlavním účelem tohoto dokumentu je poskytnout systematický popis pojmů souvisejících s terminologickou prací a s naukou o terminologii a objasnit používání termínů v této oblasti. Tento dokument je určen všem, kteří se zabývají terminologií. Jeho cílovou skupinou jsou zejména normalizátoři, terminologové, další osoby zapojené do terminologické práce, uživatelé terminologie a také výzkumní pracovníci a odborníci zabývající se naukou o terminologii a/nebo zpracováním přirozeného jazyka.

Terminologická hesla v tomto dokumentu jsou systematicky řazena pod obecnými názvy.

Uspořádání se řídí pokyny uvedenými v ISO 10241-1. Prvky hesla se tedy uvádějí v tomto pořadí:

- číslo hesla
- preferovaný termín (termíny)
- dovolený termín (termíny)
- zkrácená podoba (podoby)
- definice
- příklad (příklady)
- poznámka (poznámky)

Dále uvedená terminologická hesla byla formátována podle ISO 10241-1, která stanovuje aktuální pravidla ISO pro zpracování terminologických norem. Zejména v příkladech a v poznámkách v tomto dokumentu jsou termíny (včetně vlastních názvů) a vlastní jména označeny dvojitými uvozovkami, zatímco objekty, pojmy, vlastnosti, charakteristiky a typy charakteristik jsou označeny jednoduchými uvozovkami. Toto vyznačení má usnadnit rozlišení mezi odkazy na tři terminologické úrovně a ostatním textem v tomto dokumentu.

Tato nová revize ISO 1087 byla vypracována v souladu s principy a metodami terminologické práce, popsány v ISO 704:2009.

Abecední rejstřík zahrnuje preferované a dovolené termíny.

V příloze A jsou uvedeny pojmové diagramy a pojmové modely, které znázorňují vztahy mezi pojmy popsány v různých heslech v kapitole 3.

Je třeba upozornit na to, že většina příkladů je specifická pro anglický jazyk v anglické verzi a pro francouzský jazyk ve francouzské verzi.

1 Předmět normy

Tento dokument stanovuje základní termíny a definice pro terminologickou práci a pro nauku o terminologii. Neobsahuje termíny a definice, které jsou specifické pro počítačové aplikace v terminologické práci.

Konec náhledu - text dále pokračuje v placené verzi ČSN.